

1 Юрій Лейдерман та Ігор Чацкін, **«Способи вбивства прапором»**, перформанс у квартирі Леоніда Войцехова, Одеса, 1984

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Світ мистецтва

Мистецтво України
Аліса Ложкіна

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Популярне видання

УДК хх.хх

Л-71

ISBN

Ложкіна А. Мистецтво України / Аліса Ложкіна. —
пер. з англ. Н. Плахота. — Київ: ArtHuss, 2024. — 340 с.

Перекладено за виданням: The Art Of Ukraine,
United Kingdom, Thames & Hudson Ltd, 2024

Перекладачка *Неля Плахота*
Відповідальна редакторка *Марина Рябикіна*
Редакторка *Дарина Чупат*
Дизайн і верстка *Ганна Волкова*

Підписано до друку
хх.хх.2024р.
Формат 70х100/8
Наклад 1000 прим.

The Art of Ukraine © 2024 Thames & Hudson Ltd, London

Text © Alisa Lozhkina

Український переклад © 2024 ArtHuss

Художнє оформлення і дизайн серії: Kummer and Herrman

Редактор фотографій: Максим Білоусов

ArtHuss

Видавництво «ArtHuss»

04214, Київ,

вул. Героїв Дніпра, 62, кв. 31

Свідоцтво суб'єкта

видавничої справи

ДК № 5964 від 23.01.2018 р.

+38 (044) 227 69 63

www.arthuss.com.ua

huss

Надруковано «Фамільна
друкарня Huss»

04074, Київ, вул. Шахтарська, 5

Свідоцтво суб'єкта

видавничої справи

ДК № 3165 від 14.04.2008 р.

+38 (044) 587 98 53

info@huss.com.ua

www.huss.com.ua

Усі права захищено, жодну частину цього видання не можна
відтворювати, зберігати в пошуковій системі або передавати в будь-
якій формі та будь-якими засобами: електронними, механічними,
фотокопіювальними чи іншими— без попереднього письмового
дозволу власників авторських прав.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Зміст

06	Вступ		
	Частина I		
08	Витоки: від XX століття до розпаду Радянського Союзу		
	Розділ 1		
12	Початок модернізму: від 1880-х років до 1917		
	Розділ 2		
33	Револуція і Червоний Ренесанс: з 1917 до початку 1930-х		
	Розділ 3		
69	Сталінізм і культ особи: початок 1930-х — 1953		
	Розділ 4		
92	Мультикультурна мозаїка: Західна Україна до та після приєднання до СРСР		
	Розділ 5		
98	«Інший» вид мистецтва й пізній радянський період: 1953 — кінець 1980-х		
	Частина II		
130	Мистецтво незалежної України		
	Розділ 6		
134	Нова хвиля на руїнах утопії: кінець 1980-х — 2004		
	Розділ 7		
180	Помаранчеве покоління: 2004–2013		
	Розділ 8		
223	Між війною та рейвом: революція 2013 року й пізніші часи		
260	Рекомендована література		
262	Перелік ілюстрацій		
268	Показчик		

Частина I

Витоки: від ХХ століття до розпаду Радянського Союзу

2 Галина Зубченко і Григорій Пришедько, **«Ковалі сучасності»**, 1974, мозаїчне панно на стіні фое Інституту ядерних досліджень Національної академії наук України в Києві. 1974.
Фото Максима Білоусова.

Розділ 1

Початок модернізму: від 1880-х років до 1917

Зміна в художній мові й пошук модернізму в національному стилі з'явилися в українському мистецтві поступово. Ця некваплива поява збіглася в часі з національним пошуком нових політичних дискурсів та пробудженням національної свідомості. Попри те, що Україна була поділена між двома імперіями, наприкінці XIX століття зросла зацікавленість історією держави, що заклало основи для бачення України як країни з власною автономною культурною та історичною ідентичністю. У цьому контексті особливої значущості набула робота з фольклорними й історичними темами. На відміну від пізніших періодів, коли мистецтво такого штибу стало порожнім кліше, у цей час такі теми відігравали помітну роль у формуванні ідентичності нової української інтелігенції. На початку XX століття мова мистецького вираження ще зазнає радикальних змін, однак пошук національного художнього стилю захопить думки митців з абсолютно різними точками зору та з абсолютно різних мистецьких течій.

Постаттю, важливою для розуміння подальшого розвитку українського мистецтва, є Ілля Ріпін (1844–1930). Це був один із найкращих художників XIX століття; його стосунки з модернізмом були складними, однак він опосередковано ввів багато елементів цієї нової мистецької мови у свою творчість. Народився художник у Чугуєві, що в Харківській області, освіту отримав у Санкт-Петербурзі, а згодом став активним членом впливової групи російських художників-реалістів — Товариства пересувних художніх виставок (так званих передвижників). Серед найвідоміших робіт Ріпина — «Іван Грозний і син його Іван 16 листопада 1581 року» (1885), «Бурлаки на Волзі» (1870–73) та «Хресна хода в Курській губернії» (1880–83).

Ілля Ріпін був однією із зірок імперського світу мистецтва, хоча зберігав інтерес до своєї батьківщини та її історії впродовж усього життя. Він зустрічався з відомими українськими митцями й використовував українські теми в багатьох роботах. Найвідоміша з них — це «Запорожці пишуть листа турецькому султану» (1889–96). Картина зображає той момент, коли українські козаки писали іронічного й глузливого листа турецькому султану Мехмеду IV. За легендою, козацький отаман Іван Сірко відправив це послання 1676 року у відповідь на пропозицію султана, щоб козаки підкорилися Оттоманській імперії. Настрій цього міфічного листа турецькій армії — «Ти шайтан турецький, проклятого чорта брат і товариш і самого Люцифера секретар!» — гостро резонував із політичною ситуацією та громадськими настроями в Російській імперії після закінчення останньої російсько-турецької війни 1877–78 років.

Ця масштабна історична композиція була створена Ріпіним під впливом історика й дослідника козацьких часів Дмитра Яворницького. Вона відображає результати дослідницької експедиції митця в 1880 році на землі колишньої Запорозької Січі, напівавтономної козацької держави, яка існувала в XVI–XVIII століттях. Плануючи свій маршрут через Запоріжжя, Ріпін консулювався з Миколою Костомаровим, іншим провідним науковцем і фахівцем з української історії. Він створив два варіанти картини, другий із них зараз належить до колекції Харківського художнього музею. Це полотно менше за першу версію і трішки відрізняється кольорами й композицією.

Завдяки незвичному сюжету, досконалому використанню реалістичних прийомів, детальному вивченню психологічних портретів усіх персонажів і різьчому натуралістичному антуражу ця картина була настільки переконливою, що стала одним із найулюбленіших і найвпізнаваніших творів на українську тему. В історії мистецтва козаків зображали і до Ріпіна. Починаючи з класичних портретів представників козацької старшини XVIII століття в стилі «парсуни» (ікони) і до портретів легендарного народного героя — козака Мамає, які в XIX столітті можна було знайти майже в кожній українській сільській хаті, зображення козака завжди було дуже детальним. Однак ці традиційні картини зазвичай були більш-менш стандартними за стилем. Ріпін вніс вражаючу столичну техніку, масштабність і майстерний реалізм, завдяки чому герої козацької доби раптом ніби наживо з'явилися перед глядачем.

Щоправда, у цій уявній правдоподібності криється основна невідповідність полотна. Картина Ріпіна є передвісником

